Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

1. ΤΟ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΟΝ ΤΟΥ ΗΓΕΜΟΝΟΣ *

Ἰωάννης Στέφανος Μιχαὴλ Ρακοβίτζας βοεβόδας, ἐλέῳ Θεοῦ αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Στοχαζόμενοι τὸ ἀπαραίτητον χρέος ὁποὺ ἔχομεν διὰ νὰ φροντίζωμεν ἀγρύπνοις ὄμμασι καὶ νοΐ διεγειγερμένῳ πάντα ὅσα συντείνουσι καὶ ἀφορῶσιν εἰς καλὴν διοίκησιν καὶ εὐκοσμίαν τῆς ἧς ἐλάχομεν θεόθεν ἡγεμονίας καὶ φροντίζοντες περὶ τούτων κατὰ τὸ ἐφικτόν, ἠθελήσαμεν κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ ἀνακαλέσωμεν τὴν εὐκοσμίαν ἐκείνων τῶν ὅσων ἔτυχόν πως νὰ διακυβερνῶνται ἀτάκτως καὶ νὰ ἄγωνται ἀκόσμως, καὶ ἀκολούθως βουλὴν ἐβουλεύθημεν διὰ νὰ συστήσωμεν κατὰ πρῶτον τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ἐφ' ᾧ διενεργῶντες προσφυῶς καὶ ἁρμοδίως κατά τε τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησιν αὐτῶν καὶ νὰ μὴ παραβλέπωμεν αὐτοὺς διενεργουμένους καταχρηστικῶς ἅμα καὶ ἀπερισκέπτως, καθὼς ἕως τώρα ἔτυχον νὰ ἐνεργῶνται, τὸ ὁποῖον αὐτὸ ἐγίνετο αἰτία μεγάλης βλάβης εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν κρινομένων, καὶ αἰτία εἰς τὸ νὰ προσκρούσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν τὸν δωρησάμενον ἡμῖν τὴν ἡγεμονίαν ταύτην, καὶ νὰ κατηγορηθῶμεν ἀμελείας ἅμα καὶ ἀχαριστίας· ἀμελείας μέν, ὡς ἀμελοῦντες τῆς καλῆς οἰακοστροφίας τοῦ πολυκυμάντου τούτου σκάφους τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων καὶ μὴ προσορμίζοντες αὐτὸ εἰς εὐδίους λιμένας διὰ τοῦ ἀνήκοντος δικαίου, ὁποὺ κατὰ χρέος πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν εἰς κάθε μίαν ὑπόθεσιν, καὶ μὲ τοῦτο νὰ κάμνωμεν νὰ ἀναπαύεται ἕκαστος, διὰ νὰ μὴ γογγύζῃ καὶ νὰ μὴν ἀγανακτῇ ὡς κλυδωνιζόμενος ἀπὸ τῆς ἀδικίας· ἀχαριστίας δὲ ὡς μὴ δείξαντες καρποὺς εὐχαριστίας εἰς τὸν ἅγιον Θεὸν διά τε ἄλλων ὀφειλομένων ἔργων ἀρετῆς καὶ μάλιστα τῆς δικαιοσύνης ἐν ᾗ ἐπαναπαύεται. Τοῦ ἔργου τοίνυν τούτου ἀμφοτέραις χερσὶ δραξάμενοι, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν σύστασιν τούτων τῶν πολιτικῶν νόμων, οἵτινες ὄντες οὐ μόνον πάντῃ ἀσαφεῖς ἀλλὰ καὶ διασκορπισμένοι, ἐδέοντο ἅμα καὶ μεταφράσεως κατὰ τὸ νόημα αὐτῶν καὶ συλλογῆς ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων; ναὶ μὴν καὶ ἐκλογῆς. Κἀντεῦθεν καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τούτου διωρίσαμεν ἄνδρα δόκιμον καὶ ἁρμόδιον τήν τε θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν ἐγγεγυμνασμένον καὶ πρὸς τοὺς νόμους εὐφυῶς ἔχοντα, τὸν τιμιώτατον καὶ λογιώτατον ἄρχοντα ὕπατον τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Μιχαὴλ Φωτεινὸν Χῖον, τὸν καὶ μέγαν παχάρνικον χρηματίσαντα καὶ παρ' ἡμῖν μέγαν γραμματικόν· ὅστις καὶ ἐξερευνήσας ἀκριβῶς καὶ μὲ κάθε ἐπιμέλειαν ἐξηκριβώσας τάς τε νομικὰς διαταγὰς ὅλας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὰς τοπικὰς συνηθείας ὁποὺ τέως εἶναι ἐν χρήσει, καὶ ὅσα ἐπωφελῆ καὶ ἁρμόδια εἰς τὰς παρεμπιπτούσας τάσδε ὑποθέσεις συλλέξας, ἀρυόμενος αὐτὰ ἀπό τε τῶν βασιλικῶν νόμων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομίμων καὶ ἄλλων διαφόρων βιβλίων νομικῶν καὶ ὅλα κατὰ τὸ δυνατὸν εἰς ἓν συναγαγών, ἔγινε τὸ παρὸν σύνταγμα διῃρημένον εἰς τρεῖς τόμους ἐντελέστατον καὶ ἀκριβέστατον, εἰς ὃ προσετέθησαν καί τινες διαταγαὶ ἀναγκαιόταται πάνυ καὶ ὠφέλιμοι διὰ τὴν εὐνομίαν καὶ καλὴν διοίκησιν τῆς θεοφρουρήτου ταύτης τζάρας, τὸ ὁποῖον καὶ δοκιμασθὲν ἀκριβῶς παρὰ σοφῶν ἀνδρῶν καὶ εὑρεθὲν ἀπαράλλακτον τοῖς νόμοις, ἅτε φυλάττον ἀπαρασαλεύτως τὸ καθ' αὐτὸ νόημα καὶ σκοπὸν τῶν νόμων, καὶ καλῶς μεταφρασθὲν κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐκείνων, ἐπικυρώθη παρ' ἡμῶν καὶ ἐξεδόθη εἰς τὸ νὰ διενεργῆται εἰς ὅλα τὰ

---

* Τὸ χρυσόβουλλον ἐλλείπει ἐν τῷ χφ. Διὰ τὴν πληρότητα τῆς ἐκδόσεως, ἀναδημοσιεύομεν τοῦτο ἐκ τῆς ἐκδόσεως Π.Ι. Ζέπου ἔτους 1959. (Ἀναδημοσίευσις ἐκ C. Litzica, Catalogul Manuscriptelor Grecești, București 1909, 135 ἑπ. Πρβλ. καὶ παλαιοτέραν ἔκδοσιν ἐν C. Litzica, Manuscrisele Grecesci Biblioteca Academiei Române, București 1900, 32 ἑπ. Βλ. καὶ Ἐπετ. Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν», 13 (1937) 419 ἑπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κριτήρια τῆς τζάρας ταύτης διὰ τὴν διαίτησιν τοῦ δικαίου, θεμέλιον ὂν καὶ βακτηρία εἰς ἐνέργειαν ὅλων τῶν νόμων καὶ δικαίων κρίσεων. Παραγγέλλομεν λοιπὸν καὶ ἐντελλόμεθα εἰς ὅλους τοὺς κριτάς, τούς τε ἄρχοντας τοῦ αὐθεντικοῦ ἡμῶν διβανίου καὶ λοιποὺς τῶν μερικῶν κριτηρίων, διὰ νὰ φυλάττετε εἰς κάθε ὑπόθεσιν τὰ κατὰ νόμους δίκαια ἀπαρασαλεύτως, προσαρμόζοντες προσφυῶς καὶ ἁρμοδίως τὰς νομικὰς διαταγὰς εἰς κάθε ὑπόθεσιν ἀπαθῶς καὶ ἀφιλοπροσώπως καὶ προσέχοντες ὅλῳ νοΐ εἰς τὸ δίκαιον, οὐδόλως ἀνατροπήν τινα τοῦ δικαίου ποιοῦντες ἐφ' οἱαδήτινι αἰτίᾳ ἐξάπαντος, ὡσὰν ὁποὺ ὅστις φωραθῇ ἀνατρέπων τὸ δίκαιον καὶ τοὺς νόμους λυμαινόμενος θέλει δοκιμάσει τὰς ἐκ τῶν νόμων ποινάς. Οὕτως ἀποφαινόμενοι ἐξεδώκαμεν καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον αὐθεντικὸν χρυσόβουλλον γράμμα.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ, αψξε'.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ